

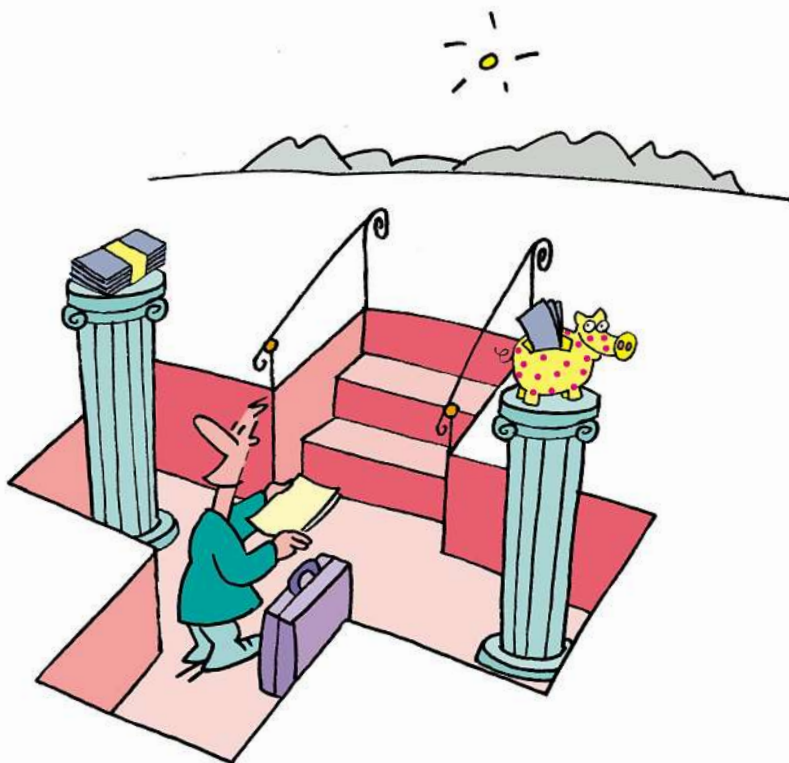

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Eidgenössisches Justiz- und Polizeidepartement EJPD
Bundesamt für Migration BFM

Socijalno osiguranje:

Informacije za strane državljane o boravku u Švajcarskoj i povratku u svoju zemlju

Sadržaj

A

Važne informacije o socijalnim osiguranjima (penzijama)

1	Kako je organizovano švajcarsko starosno, invalidsko i porodično osiguranje?	4
2	Najvažnije o starosnoj, invalidskoj i porodičnoj penziji (AHV/IV – AVS/AI)	5
3	Najvažnije o penzionom osiguranju rada (2. stub osiguranja)	7
4	Šta se dešava kod promene radnog mesta?	8
5	Šta rade lica koja žive u Švajcarskoj, a koja nisu u radnom odnosu ili u starosnoj penziji?	9
6	Koja dokumenta i materijal moraju da se sačuvaju?	10

B

Šta se radi pre definitivnog napuštanja Švajcarske i koja prava ima osiguranik?

7	Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV – AVS/AI)	12
7a	Kada je ugovor o socijalnom osiguranju sklopljen	13
7b	Kada ugovor o socijalnom osiguranju nije sklopljen	14
8	Penziono osiguranje rada (2. stub osiguranja)	16
8a	Kako se pri napuštanju Švajcarske zahteva isplata uštedenog ličnog kapitala iz 2. stuba osiguranja?	16
8b	Kako se nakon napuštanja Švajcarske zahteva isplata ličnog uštedenog kapitala iz 2. stuba osiguranja?	17
8c	Šta se događa s ušteđenim kapitalom koji radnik nije podigao prilikom napuštanja Švajcarske?	17
9	Primanje penzije iz osiguranja za invalide	18
10	Obračun sigurnosnog računa (SiRück-Konti – compte sûretés) i poseban doprinos	18

C

Prava lica koja više ne borave u Švajcarskoj

11	Prava u odnosu na starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV – AVS/AI)	19
12	Zahtevi iz Penzionog osiguranja rada (2. stub osiguranja)	20

	Mogući zahtevi prilikom i nakon napuštanja Švajcarske	22
--	--	----

	Važne adrese	24
--	---------------------	----

	Rečnik	25
--	---------------	----

Šta je namera ove brošure?

Ova brošura ukazuje na glavne karakteristike švajcarske starosne, invalidske i porodične penzije (AHV/IV–AVS/AI, 1. stub osiguranja), kao i **penzionog osiguranja rada** (2. stub osiguranja). Osim toga ona želi da u tim oblastima osiguranja pruži praktična uputstva za pripremu definitivnog napuštanja Švajcarske.

Kome je ova brošura namenjena?

Brošura je namenjena stranim državljanima koji žive ili su živeli ili radili u Švajcarskoj, i to:

- licima s dozvolom boravka (B ili C),
- podnosiocima zahteva za azil, licima s privremenim boravkom u Švajcarskoj ili licima kojima je potrebna zaštita (dozvole N, F ili S),
- priznatim izbeglicama ili licima bez državljanstva,
- licima bez regulisanog boravka, ako su u radnom odnosu.

Ova brošura se ne odnosi na:

- državljane članica EU-ili EFTA- država¹ i
- priznate izbeglice i osobe bez državljanstva, koje se sele u jednu EU- ili EFTA-državu².

Naravno da ova brošura ne može da objasni svaki pojedinačan slučaj. Veliki deo je pojednostavljeno objašnjen. Za specijalna pitanja postoje formulari s uputstvima koje možete da dobijete kod **kompensazione kase** i na internetu. Osim toga, na raspolaganju Vam stoje biroi koji nude stručne usluge. Adrese se nalaze na kraju ove brošure.

Nazivi koji su obeleženi znakom bliže su objašnjeni u rečniku na kraju brošure.

¹ Za njih važi Ugovor o slobodnom izboru mesta stanovanja državljana EU država ili EFTA dogovor. Uporedi sa brošurou «Napuštanje Švajcarske» (na internetu pod www.ahv.info: pod rubrikom Napomene/međunarodno, odn. Rubrik Merkblätter/International).

² Uporedi sa napomenom pod 1.

Važne informacije o socijalnim osiguranjima (penzijama)

1

Kako je organizovano švajcarsko starosno, invalidsko i porodično osiguranje?

Švajcarsko starosno, invalidsko i porodično osiguranje se sastoji od dva dela:

- **AHV/IV–AVS/AI (1. stub osiguranja)** je osnovno osiguranje koje se primenjuje za sva lica koje žive ili rade u Švajcarskoj.
- **Penziono osiguranje rada (2. stub osiguranja)** je dopunsko osiguranje u preduzećima i firmama i obavezno je za lica u radnom odnosu u Švajcarskoj koja zarađuju najmanje šfr. 20520.– godišnje (stanje od 1.1.2010.g.).

Moguće je da je lice istovremeno osigurano kod oba osiguranja. U tom slučaju postoji pravo na **isplatu** penzije od oba osiguranja.

Obavezna su oba stuba osiguranja, t.j. AHV/IV–AVS/AI osiguranje i Penziono osiguranje rada. Ona predviđaju novčanu isplatu u sledećim slučajevima:

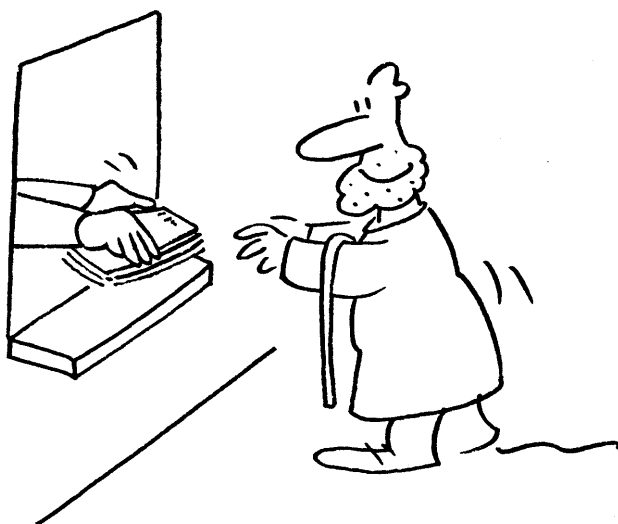
- kad korisnik dostigne određenu starosnu dob (starosna penzija),
- ako korisnik postane **invalid** (invalidska penzija),
- u slučaju smrti bračnog para ili jednog od roditelja (**porodična** penzija).

Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV–AVS/AI) kao i penziono osiguranje rada su različito regulisani i za njih su zadužene različite institucije:

- za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV–AVS/AI) su zadužene **kompensacione kase**.
- za penziono osiguranje rada su zaduženi **penzioni fondovi** (na primer penzione kase), koje su vrlo različito organizovane. Svaki poslodavac, koji zapošljava radnike koji obavezno moraju biti osigurani, obavezan je da se priključi jednom od registrovanih penzionih fondova.

Najvažnije o starosnoj, invalidskoj i porodičnoj penziji (AHV/IV–AVS/AI)

Šta znači biti osiguran?

Lice koje ima starosno, invalidsko i porodično penziono osiguranje (AHV/IV–AVS/AI) ima prava i obaveze. Najvažnija obaveza se sastoji od plaćanja novčanog doprinosa za osiguranje. Iz toga proizlazi pravo na **isplate**, na primer pravo na starosnu **penziju** ili **invalidsku** penziju. U slučaju smrti porodica osiguranika prima **porodičnu** penziju.

Ko je osiguran?

Osigurane su sve osobe koje žive i rade u Švajcarskoj, kao i deca.

Osigurana lica imaju pravo na **osiguraničku karticu**. Na kartici je naznačen lični osiguranički broj. Taj broj mora da se navede u svim pismima upućenim kompenzacionoj kasi.

Kako se vrše uplate za osiguranje?

Sva lica u radnom odnosu moraju od 1. januara u godini kada navršavaju 17. godinu da plaćaju doprinos penzionom fondu. Lica koja nisu u radnom odnosu plaćaju doprinos od 1. januara u godini kada napune 20. godinu do navršene **penzione starosti** (žene 64 godina, muškarci 65 godina).

Za lica u radnom odnosu doprinosi se dele između radnika i poslodavca. Poslodavac preuzima plaćanje polovine doprinosa. Radniku se odbija pola doprinosa direktno od plate i uplaćuje s poslodavčevim delom kompenzacionoj kasi.

Lica koja nisu u radnom odnosu i privatnici dužni su da uplatite pun iznos ili minimalno utvrđenu sumu (šfr. 460 godišnje, stanje od 1.1.2010.g.). Opština uplaćuje minimalan doprinos za primaoca socijalne pomoći.

Lica na koja zahtevaju azil, privremeno prihvaćena lica i lica bez dozvole boravka kojima je potrebna zaštita, a koja nisu u radnom odnosu, plaćaju doprinos tek kada:

- im bude priznat status izbeglice;
- dobiju dozvolu boravka; ili
- imaju pravo na isplatu starosnog, invalidskog i porodičnog penzionog osiguranja (AHV/IV).

Kompenzaciona kasa vodi brigu o uplaćenim priložima na ličnim računima.

Ako niste u radnom odnosu ili ako ne primате socijalnu pomoć, morate se sami prijaviti kod kompenzacione kase Vašeg kantona. Kompenzacione kase nisu same od sebe, automatski, aktivne. Adrese možete da pronađete na internetu pod www.ahv-iv.info. Ako ne plaćate doprinos za Penziono osiguranje, to može kasnije dovesti do smanjenja visine isplata (na primer penzije).

Koliko lica u radnom odnosu plaćaju za osiguranje?

Mesečno se odbija 5,05 % od bruto plate.

Da li su i članovi porodice osigurani ili oni moraju sami da se osiguraju?

Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV – AVS/AI) predstavljaju lično osiguranje. Članovi porodice su osigurani samo onda kada sami ispunjavaju uslove, to znači ako u Švajcarskoj imaju prijavljen boravak ili su u radnom odnosu.

Gde mogu da se dobiju dalje informacije?

Dodatne informacije daju kompenzacione kase ili potražite na internetu pod www.ahv-iv.info.

Šta znači ako je lice osigurano?

Pripadnost **penzionom osiguranju rada** nosi sa sobom prava i obaveze. Najvažnija obaveza je plaćanje novčanog doprinosa za osiguranje. Korisnik odnosno osiguranik ima pravo na **isplate** na primer na starosnu penziju kao **penzioner** ili invalidsku penziju kao **invalid**. U slučaju smrti, porodica osiguranika ili naslednici, ukoliko ispunjavaju uslove, imaju pravo na isplatu **porodične** penzije.

Ko je osiguran?

Osigurane su sve osobe koje uplaćuju priloge za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (**AHV/IV–AVS/AI** ► poglavlje 2) i koje godišnje, kod jednog jedinog poslodavca, zarađuju najmanje šfr. 20520.– (stanje od: 1.1.2010.g.). Nisu osigurana lica koja imaju više radnih mesta, a ni na jednom ne dostignu minimalnu godišnju platu. Za obavezno osiguranje nije važno da li ukupne plate kod nekoliko poslodavaca iznose više od navedene minimalne sume. U tom slučaju moguće je samo dobrovoljno osiguranje.

Osiguranje započinje od dana kada se stupi u radni odnos, i to nakon navršanih 18 godina starosti.

Kako se uplaćuje osiguranje?

Radnik plaća najviše 50 %, a poslodavac najmanje 50 % doprinosa. Osiguranikov deo se odbija direktno od plate i dostavlja zajedno s delom koji uplaćuje poslodavac na račun **penzionog fonda**.

Menjanje poslodavca znači da se menja i račun kod penzionog fonda. **Uštedeni kapital** se prebacuje s računa dosadašnjeg penzionog fonda na račun novog

penzionog fonda. Ukupni uštedeni kapital mora uvek da leži na računu penzionog fonda aktuelnog poslodavca. Tim novcem korisnik ne može slobodno da raspolaže. Korisniku se isplaćuje ušteđevina samo pod određenim uslovima.

Koliko se plaća osiguranje?

Svaki penzioni fond određuje visinu doprinosa po zakonu. Može da se dogodi da doprinosi kod različitih osiguravajućih društava nisu jednaki. Visina doprinosa takođe zavisi od godina starosti osiguranika.

Da li su i članovi porodice osigurani ili oni moraju sami da se osiguraju?

Drugi stub osiguranja je lično osiguranje. Članovi porodice su obavezno osigurani samo ukoliko sami rade, odnosno ukoliko zarađuju godišnje najmanje šfr. 20520.– (stanje od 1.1.2010.g.).

Gde mogu da se dobiju dalje informacije?

Dodatne informacije se mogu dobiti kod penzionog fonda. Poslodavac ima adresu.

Šta se dešava kod promene radnog mesta?

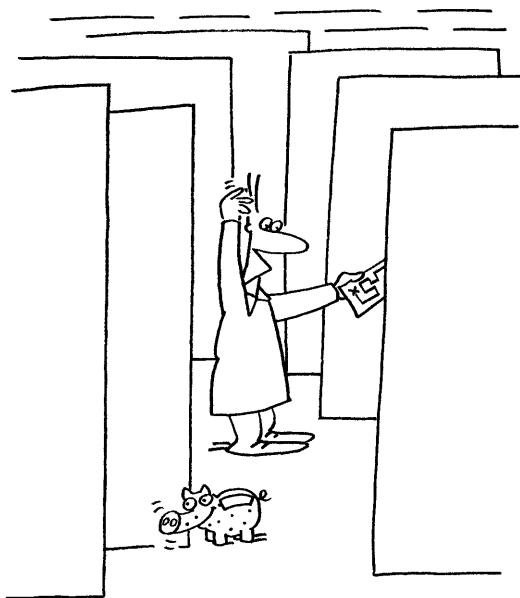
Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV–AVS/AI):

Osiguranička kartica se lično predaje novom poslodavcu.

Kod penzionog osiguranja rada (2. stub osiguranja):

Radnik je dužan da **penzionom fondu** dosadašnjeg poslodavca da adresu novog penzionog fonda. Adresa se dobija kod novog poslodavca. Na taj način se **ušteđeni kapital** pri napuštanju starog radnog mesta prebacuje na račun novog osiguranja.

Šta rade lica koja žive u Švajcarskoj a koja nisu u radnom odnosu ili u starosnoj penziji?

Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV–AVS/AI):

Lice mora da se prijavi kod kantonalne **kompensazione kase** kantona u kojem živi. Adrese su na internetu pod www.ahv-iv.info.

Penziono osiguranje rada (2. stub osiguranja):

Ušteđeni kapital se obično ne isplaćuje kada se prekida radni odnos.

Mogućnosti isplate su sledeće:

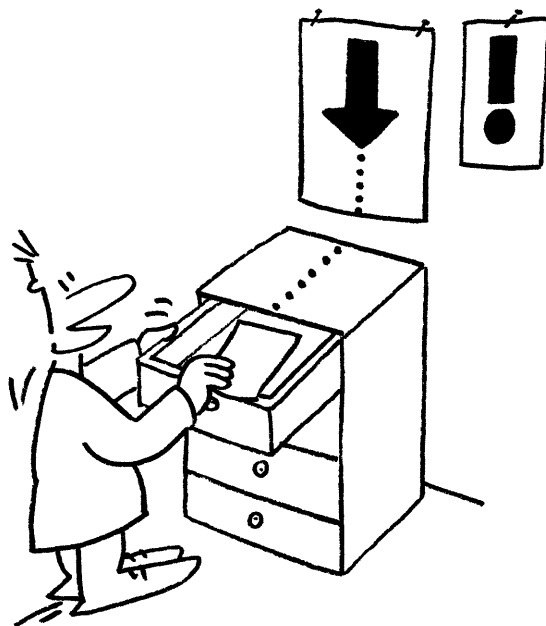
1. Ušteđeni kapital može da se uplati na **poseban račun kod banke** po izboru radnika.
2. Ušteđeni kapital može da se uplati na **poseban račun kod jednog od osiguranja** po izboru radnika.
3. Pored toga, ušteđeni kapital može da se ostavi i kod dotičnog **penzionog fonda**.

6

Javite osiguranju koju od tih mogućnosti ste izabrali ili pitajte kod dosadašnjeg penzionog fonda.

Koja dokumenta i materijal moraju da se sačuvaju?

Dokumenta i prilog koji dobijete od socijalnih osiguranja moraju da se sačuvaju!

Kad se zahteva **isplata** novčanih sredstava, socijalno osiguranje ima pravo da od osiguranog lica (podnosioca zahteva) traži dokazni materijal. Zbog toga treba da se sačuvaju sledeća dokumenta:

- **Osiguranička kartica:** To je kartica koju **kompenzaciona kasa** izdaje na početku osiguranja.
- **Izvod iz ličnog računa starosne, invalidske i porodične penzije:** Izvod iz ličnog računa može bilo kada pismenim putem da se zahteva od kompenzacione kase. Izvod je besplatan.
- **Obračun ličnog dohotka:** Platne obračune poslodavac izdaje radniku po pravilu svakog meseca. Oni pokazuju visinu plate i odbitke i služe kao dokaz o radnom odnosu, njegovom trajanju i visini odbitaka. To koristi kada se od starosnog osiguranja nešto konkretno zahteva ili kada se traži **povraćaj uplaćenih**

premija za starosno osiguranje (► poglavlje 7b) odnosno ako postoji nesporazum o visini uplaćenih doprinosa. Sem toga, važno je pribeležiti adrese svih poslodavaca kao i odgovornih lica u preduzeću (Vaših šefova).

- Istu svrhu imaju **godišnje platne liste**. To su dokumenti koje poslodavac izdaje za poreski biro. One se izdaju jednom godišnje i sadrže sumu lične zarade i godišnje odbitke.
- **Obračun osiguranja (2. stub osiguranja)**: On sadrži visinu isplate kad radnik ode u penziju, ili postane invalid ili u slučaju smrti. On pokazuje takođe i visinu sume uštedenog kapitala na koju radnik ima pravo pri napuštanju osiguranja i zakonske uredbe. U svako doba se kod penzionog fonda može zahtevati obračun.
- **Pravilnik o penzionom fondu**: Svaki penzioni fond ima sopstvena pravila. Ona obuhvataju sva opšta prava i obaveze svih lica koja su osigurana kod dotičnog fonda.

B

Šta se radi pre definitivnog napuštanja Švajcarske i koja prava ima osiguranik?

Odlazak u neku drugu zemlju mora da bude dobro pripremljen. Kako bi bez problema dobili **isplatu** sredstava, morate da obratite pažnju i primenite tačan postupak. Za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (**AHV/IV – AVS/AI**) kao i za isplatu **penzionog osiguranja rada** (2. stub osiguranja) važe različita zakonska pravila. Zbog toga je i postupak drugačiji.

Lica koja nekontrolisano napuštaju Švajcarsku, odnosno odlaze u neku drugu zemlju bez odjave boravka, mogu kasnije teško da dokažu kada su tačno napustila Švajcarsku. Zbog toga može da bude poteškoća s osiguranjem kada se zahteva isplata.

7

Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV – AVS/AI)

Preporučuje se da pre odlaska iz Švajcarske prekontrolišete **lični račun** starosnog, invalidskog i porodičnog osiguranja, odnosno uplate poslodavaca kod kojih ste radili. Zahtevajte pismenim putem ili preko interneta pod www.ahv-iv.info besplatan izvod iz individualnog računa kod **kompensazione kase**. Priložite fotokopiju/sken **osiguraničke kartice**³.

1

Postoji razlika s obzirom na činjenicu da li Vaša zemlja sa Švajcarskom ima **ugovor o socijalnom osiguranju** ili ne. Za priznate izbeglice i lica bez državljanstva važe posebna pravila.

³ Usporedi formular s uputama broj 1.01 «Izvod iz ličnog računa» (Auszug aus dem Individuellen Konto IK – Extrait du compte individuel CI) Informativnog biroa AHV/IV – AVS/AI, koji možete da dobijete kod **kompensazione kase**, Ministarstva za socijalna osiguranja ili na internetu pod www.ahv-iv.info.

Kada je ugovor o socijalnom osiguranju sklopljen

Švajcarska je sa sledećim državama sklopila **ugovor o socijalnom osiguranju**⁴:

Amerika (SAD)	Filipini	Makedonija
Australija	Kanada	San Marino
Bivša Jugoslavija ⁵	Hrvatska	Turska
Čile	Izrael	

Za državljane jedne od gore navedenih zemalja koji za stalno napuštanju Švajcarsku važe odgovarajući ugovori o socijalnom osiguranju. Oni se isto tako primenjuju i u slučaju ako je lice u Švajcarskoj priznato kao izbeglica, ili bez državljanstva, i ako se lice seli u jednu od država gde je kao takvo takođe priznato.

Ugovori o socijalnom osiguranju imaju za cilj da se penzije iz starosnog, invalidskog i porodičnog osiguranja (AHV/IV – AVS/AI) isplaćuju i u inostranstvu⁶. Zbog toga pri odlasku iz Švajcarske nije moguće vratiti uplaćeni novac u fond za starosni kapital (► poglavlje 7b). Za čileanske državljane važe posebna pravila. Daljnje informacije o svakom socijalnom osiguranju mogu da se dobiju kod Savezne uprave za socijalna osiguranja.

Od **kompensacione kase** može da se zahteva obračun buduće penzije. Za ovu se uslugu plaća manji novčani iznos.

Ako lice u Švajcarskoj već prima starosnu ili invalidsku penziju, onda je moguća isplata te penzije i u inostranstvu⁷. Međutim, dodatne penzije (Ergänzungsleistungen – prestations complémentaires) se ne isplaćuju u inostranstvu.

Javite **Švajcarskoj kompensacionoj kasi** u Ženevi Vašu adresu u inostranstvu!

⁴ Ugovori o socijalnom osiguranju postoje i s EU i EFTA državama (Ugovori o slobodnom izboru mesta stanovanja). Uporedi uz to napomenu pod brojem 1.

⁵ Za Bosnu i Hercegovinu, Srbiju i Crnu Goru.

⁶ U zavisnosti od ugovora, postoje ograničenja.

⁷ U zavisnosti od ugovora, postoje ograničenja.

7b

Kada ugovor o socijalnom osiguranju nije sklopljen:

Ako ugovor sa stranom državom nije potpisan, starosne, invalidske i porodične penzije (AHV/IV-AVS/AI) se ne isplaćuju stranim državljanima koji žive u inostranstvu. Ali oni mogu da podnesu zahtev za **povraćaj uplaćenog novca** kod Starosnog, invalidskog i porodičnog osiguranja⁸.

Povraćaj uplaćenog novca je moguć samo u sledećim slučajevima:

- ako ste najmanje jednu celu godinu uplaćivali doprinose za starosnu, invalidsku i porodičnu penziju.
- ako ste Švajcarsku definitivno napustili. Vaš bračni drug i deca ispod 25 godina moraju takođe da napuste Švajcarsku⁹.
- ako ne primate švajcarsku staračku ili invalidsku penziju.

Izuzetak: Ako ste primali penziju od kompensacione kase (AHV-AVS ili IV-AI), a pri napuštanju Švajcarske gubite pravo na tu vrstu isplate, možete da zahtevate povraćaj uplaćenih doprinosa. Dosadašnja svota isplaćena na račun penzije biće uračunata, tako da će celokupna suma na koju imate pravo biti umanjena za taj iznos.

⁸ Prilozi za starosnu penziju iznose 8,4% od bruto plate (zajednički prilozi od zaposlenog i poslodavca).

⁹ Izuzetak: punoletna deca koja su završila školovanje mogu da ostanu u Švajcarskoj.

Upozorenje:

- Korisnik kome su isplaćeni odnosno vraćeni celokupni doprinosi, gubi pravo na sve zahteve za dalje **isplate** od strane **kompensacione kase**. Od toga dana prestaje obaveza švajcarskog starosnog i invalidskog osiguranja (AHV/IV – AVS/AI).
- Vraćaju se samo oni doprinosi koji su na račun AHV - AVS (bez IV) uplatili radnik i poslodavac. To znači da se isplaćuje samo jedan deo doprinosa i to bez kamata. Doprinosi koje je uplatila Služba za socijalnu pomoć se ne računaju i neće biti isplaćeni.
- Doprinosi za invalidsko osiguranje (IV - AI) se ne računaju i neće biti isplaćeni.
- Ako povrat AHV - AVS doprinosa prelazi zakonom određenu sumu¹⁰, onda će celokupna suma na koju imate pravo biti umanjena.
- U slučaju smrti osiguranog bračnog druga preživeli bračni drug i deca mogu da podnesu zahtev za povraćaj uplaćenog novca¹¹, ukoliko ispunjavaju uslove za isplatu **porodične** penzije.

Kako se podnosi zahtev za isplatu doprinosa za starosnu penziju?

Zahtev se podnosi kod **kompensacione kase** ili kod **Švajcarske kompensacione kase**.

Za to mora da se ispuni sledeći formular «Zahtev za povratak doprinosa za starosnu penziju» (Antrag auf Rückvergütung von AHV-Beiträgen – Demande de remboursement des cotisations AVS). Formular može da se dobije kod svih kompensacionih kasa ili na internetu (www.ahv-iv.info: pod rubrikom Formulari/ opšti administrativni formulari, tj. Rubrik Formulare/Allgemeine Verwaltungs-formulare). Zahtevu se prilažu sledeća dokumenta:

- **osiguranička kartica**,
 - potvrda o napuštanju Švajcarske,
 - važeće uverenje o državljanstvu ili kopija važećeg pasoša i pasoša bračnog druga,
 - u slučaju razvoda, rešenje o razvodu braka s datumom stupanja na snagu,
 - dokaz o statusu za priznate izbeglice odnosno osobe bez državljanstva,
 - podaci o mestu stanovanja u inostranstvu, odnosno boravišnu potvrdu.
- Potvrda mora takođe da sadrži i imena bračnog druga i dece ispod 25 godina.

Upozorenje:

- Kod bračnih parova, svako lice mora za sebe da podnese «Zahtev za povratak doprinosa za starosnu penziju»,
- Po pravilu je isplata novca od penzionog osiguranja moguća samo u inostranstvu,
- isplata može da potraje nekoliko meseci,
- isplata može da se obavi samo na lični račun ili na ruke.

¹⁰ Takozvana suma koju možete očekivati da ćete dobiti kada odete u penziju: odgovara kapitaliziranoj unapred izračunatoj penziji.

¹¹ Lica 18 do 25 godina starosti ako pohađaju školu.

Radnik koji definitivno napušta Švajcarsku i seli se u državu koja nije EU/EFTA država:

- može da zahteva **isplatu ušteđenog kapitala** ili
- **može da zadrži ušteđeni kapital**. (O tim mogućnostima vidi ► poglavlje 5 «Penziono osiguranje rada»). Kada odete u penziju, ili ako postanete **invalid**, možete da zahtevate **isplatu** novčanih sredstava na primer u obliku penzije. U slučaju smrti, naslednici mogu pod određenim uslovima da dobiju porodičnu penziju.

Isplata penzija i druge vrste isplata za inostranstvo se obavljaju na osnovu pravilnika dotičnog **penzionog fonda**, na primer penzione kase.

Kako se pri napuštanju Švajcarske zahteva isplata ušteđenog ličnog kapitala iz 2. stuba osiguranja?

Morate lično da se obratite **penzionom fondu** poslednjeg poslodavca, na primer penzionoj kasi.

Zahtev se podnosi kod penzionog fonda poslednjeg poslodavca. To može da se obavi pre napuštanja Švajcarske. Formular se dobija kod poslodavca. Zahtevu se prilažu potrebne potvrde, a naročito:

- dokumenta koja dokazuju nameru da Švajcarsku definitivno napuštate ili ste je upravo napustili (na primer odjavu iz opštine).
- bračni drug mora da potpiše pristanak o podizanju ušteđenog kapitala.

Kada se isplati **ušteđeni kapital** prilikom napuštanja Švajcarske, gubi se pravo zahtevanja daljih isplata iz **penzionog osiguranja rada**. Vi više nemate pravo na dobijanje penzije.

Isplata se najčešće obavlja posle napuštanja Švajcarske.

Kako se nakon napuštanja Švajcarske zahteva isplata ličnog ušteđenog kapitala iz 2. stuba osiguranja?

Morate lično da se obratite **penzionom fondu** poslednjeg poslodavca ili jednoj od ustanova gde raspolazete sa posebnim računom banke ili osiguranja (► poglavlje 5).

U slučaju da se nije izvršila gotovinska isplata **ušteđenog kapitala** prilikom napuštanja Švajcarske (► poglavlje 8a), ostao je u 2. stubu osiguranja sačuvan novac za **penzionu zaštitu**. Potrebno je da se obavesti penzioni fond o obliku isplate toga osiguranja. Postoje tri mogućnosti (► poglavlje 5 «Penziono osiguranje rada»).

Dosadašnji penzioni fond može da Vas obavesti o tome.

Svaka promena adrese, čak i ona u inostranstvu, mora da se prijavi banci ili osiguranju gde se nalazi ušteđeni kapital.

Šta se događa s ušteđenim kapitalom koji radnik nije podigao prilikom napuštanja Švajcarske?

Penzioni fond poslednjeg poslodavca će najranije u roku od šest meseci, a najkasnije u roku od dve godine da prebaci sumu **ušteđenog kapitala** na sabirni račun **Centralnog fonda za penziono osiguranje**. U tom slučaju zahtev za isplatu se podnosi kod dotične sabirne institucije penzionog osiguranja.

Centralni biro 2. stuba osiguranja može na zahtev da proveri da li novac leži na računu sabirne institucije za penziono osiguranje ili penzionog fonda.

8b

8c

Proverite da li su pri ranijim promenama radnog mesta sva sredstva iz fonda uštedene gotovine koja se isplaćuje pri napuštanju poslodavca, prebačena u penzioni fond novog poslodavca. Ako niste sigurni da je to učinjeno, podnesite zahtev centralnom birou 2. stuba osiguranja.

9

Primanje penzije iz osiguranja za invalide

Ako ste doživeli nesreću na radu koja je osigurana u okviru obaveznog osiguranja, obratite se socijalnim osiguranju poslodavca.

Švajcarske invalidske penzije se isplaćuju i u inostranstvu.

10

Obračun sigurnosnog računa (SiRück-Konti / compte s retés) i poseban doprinos

Naredna objašnjenja važe za lica, koja su živela u Švicarskoj kao

- lica koja zahtevaju azil (kartica N),
- privremeno prihvaćena lica (kartica F),
- lica, kojima je potrebna zaštita a koja ne poseduju dozvolu boravka (kartica S).

Obaveza isplate sigurnosnog računa (SiRück – compte sûretés) zamenjena je obavezom plaćanja posebnog doprinosa (SonderA) prema odluci od 1.1.2008.g. Posebni doprinos je ograničen na iznos od (šfr. 15000.–) i vremenski na maksimalno 10 godina. Shodno tome, po svim pravilima, na računu ne može da postoji višak koji se ne bi mogao pravovremeno isplatiti. Stari sigurnosni računi još uvek nisu obračunati pojedinačno. U tom slučaju obratite se pismenim putem, uz prilog odgovarajućih dokaza Saveznom uredu za migracije, 3003 Bern-Wabern.¹²

¹² Dalje informacije o tome možete da nađete u «Podestnik o obavezi plaćanja posebnog doprinosa za osobe koje zahtevaju azil, za privremeno prihvaćene osobe i osobe kojima je potrebna zaštita» («Merkblatt über die Sonderabgabepflicht von asylsuchenden, vorläufig aufgenommenen sowie schutzbedürftigen Personen» – «Aide-mémoire relatif à l'obligation pour les requérants d'asile, les étrangers admis à titre provisoire et les personnes à protéger»), koji možete da dobijete kod Saveznog ureda za migracije ili na internet pod www.bfm.admin.ch

Prava lica koja više ne borave u Švajcarskoj

11

Prava u odnosu na starosnu, invalidsku i porodičnu penziju (AHV/IV – AVS/AI)

Zahtev za isplatu uplaćenih doprinosa iz starosnog osiguranja može da se podnese pre ili nakon napuštanja Švajcarske, dakle i iz inostranstva (► poglavlje 7b). Pripazite:

- Povratak doprinosa iz starosnog osiguranja je moguć samo onda ako s Vašom zemljom nije sklopljen ugovor o socijalnom osiguranju (ne važi za Čile, Filipine i Australiju).
- Netraženo pravo se gubi nakon 5 godina od momenta sticanja prava. Nakon isteka tog roka ne može da se zahteva povraćaj doprinosa iz starosnog osiguranja.

Ako s državom u kojoj boravite kao priznati izbeglica ili lice bez državljanstva postoji potpisan međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju¹³ (► popis država, poglavlje 7a), onda:

- imate pravo na delimičnu ili potpunu starosnu penziju od strane švajcarskog starosnog osiguranja kada dostignete starosnu dob;
- imate po švajcarskim propisima pravo na delimičnu ili potpunu invalidsku penziju u slučaju invalidnosti. Invalidska penzija se isplaćuje u inostranstvu ako je invalidnost 50 % ili više;
- u slučaju smrti, članovi porodice, ako ispunjavaju uslove, imaju pravo na porodičnu penziju.

Uopšte važi: Osiguranik koji je bio kratko vreme osiguran kod starosnog i invalidskog osiguranja (AHV/IV – AVS/AI) može umesto penzije da dobije jednokratnu isplatu (otpremninu) koja odgovara vrednosti penzije. Članovi porodice, ako ispunjavaju uslove, imaju pravo na istu isplatu.

¹³ Informacije o svakom ugovoru možete da dobijete kod Savezne uprave za socijalna osiguranja.

Šta je potrebno učiniti za jednokratnu isplatu penzije (samo u slučaju kada postoji potpisani međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju)?

Morate sami da podnesete zahtev za penziju. Fond starosne, invalidske i porodične penzije (AHV/IV–AVS/AI) neće sam od sebe pokrenuti Vaš slučaj. Zahtev važi samo za Vas lično. Za lica u braku bračni drug mora da podnese zahtev za isplatu jednokratne penzije.

Starosna penzija (AHV–AVS):

- Ako živite u svojoj zemlji morate da podnesete zahtev kod zaduženog Zavoda za socijalno osiguranje u svom prebivalištu (mestu gde ste prijavljeni)¹⁴;
- Ako živite u nekoj drugoj državi, morate da podnesete zahtev direktno kod **Švajcarske kompenzacione kase** u Ženevi.

Invalidska penzija (IV–AI):

- Ako živite u Vašoj zemlji zahtev morate da podnesete kod zaduženog Zavoda za socijalno osiguranje u prebivalištu.
- Ako živite u nekoj drugoj državi, morate da podnesete zahtev direktno kod Invalidskog osiguranja za osiguranike u inostranstvu u Ženevi.

Starosne i invalidske penzije (AHV/IV–AVS/AI) ili jednokratna isplata penzije se uplaćuje isključivo na lični račun.

12

Zahtevi iz Penzionog osiguranja rada (2. stub osiguranja)

Ako stranac pri napuštanju Švajcarske ne zahteva isplatu **ušteđenog kapitala** iz 2. stuba osiguranja, to može u svako doba da se uradi iz inostranstva (► poglavlje 8a).

Ako napustite **penzionu zaštitu** (tri mogućnosti ► poglavlje 5 «Penziono osiguranje rada»), dobićete po pravilniku Vašeg **penzionog fonda**, na primer od penzione kase, ili ugovorom s bankom ili osiguranjem, deo penzije ili čitavu penziju ili isplatu kapitala, i to:

- kada dostignete **starosnu dob** za penziju,
- u slučaju **invalidnosti** po važećim švajcarskim pravilima,
- u slučaju smrti članovi Vaše porodice, ako ispunjavaju uslove.

¹⁴ Adresu možete da dobijete kod Savezne uprave za socijalna osiguranja.

Šta mora da se uradi za isplatu penzije?

Morate lično da podnesete zahtev za penziju. Penzioni fond, osiguravajuće društvo ili banka neće sami od sebe postati aktivni.

Kod penzionog fonda, privatnog osiguranja ili banke, morate da podnesete zahtev za isplatu penzije.

Mogući zahtevi napuštanja

prava prilikom
napuštanja
švajcarske

prava prilikom
odlaska u penziju,
u slučaju invalidno-
sti i smrti

od Starosnog i invalidsjog osiguranja AHV/IV – AVS/AI

postoji potpisan ugovor o
socijalnom osiguranju
s državom iz koje dolazite
(► poglavlje 7a i 11)

nije potpisan ugovor o
socijalnom osiguranju
s državom iz koje dolazite
(► poglavlje 7b)

povrat novca je nemoguć

**povrat uplaćenih priloga
iz starosnog
osiguranja AHV – AVS**

**penzija ili jednokratna
isplata kapitala**

**nema osiguraničke
zaštite: nema isplate**

prilikom i nakon
švajcarske

od drugog stuba osiguranja

nema potrebe za
osiguranjem
drugog stuba
(► poglavlje 8a)

postoji potreba za
osiguranjem
drugog stuba
(► poglavlje 8b i 12)

isplata u gotovini

isplata posle napuštanja
nemoguća

**nema osiguraničke
zaštite: nema isplate**

**penzija ili jednokratna
isplata kapitala**

Važne adrese

- **Kompensazione kase (Ausgleichs-**
kassen – Caisses de compensation):
Adrese kompenzacionih kasa se nalaze
na internetu pod www.ahv-iv.info.
 - **Švajcarska kompenzaciona kasa:**
Schweizerische Ausgleichskasse (SAK) –
Caisse suisse de compensation (CSC)
Postfach 3100, 1211 Genf 2
tel. 022 795 91 11, fax 022 797 15 01
e-Mail: cc27@zas.admin.ch
Internet: www.zas.admin.ch
 - **Biro za invalidsko osiguranje**
osiguranika u inostranstvu:
IV-Stelle für Versicherte im
Ausland – Office AI pour les assurés
résidant à l'étranger
Postfach 3100, 1211 Genf 2
tel. 022 795 91 11, fax 022 797 15 01
e-Mail: cc27@zas.admin.ch
Internet: www.zas.admin.ch
 - **Centralni biro 2. stuba osiguranja**
Zentralstelle 2. Säule – Office central
du 2ème pilier
Postfach 1023, 3000 Bern 14
tel. 031 380 79 75, fax 031 380 79 76
e-Mail: info@zentralstelle.ch
Internet: www.zentralstelle.ch
 - **Savezna uprava za socijalno**
osiguranje:
Bundesamt für Sozialversicherung
(BSV) – Office fédéral des assurances
sociales (OFAS)
Effingerstrasse 20, 3003 Bern
tel. 031 322 90 11, fax 031 322 78 80
e-Mail: info@bsv.admin.ch
Internet: www.bsv.admin.ch
 - **Centralni fond za penziono**
osiguranje: Administracija za posebne
račune kod jedne od banaka
Postfach, 8036 Zürich
tel. D 041 799 75 75
tel. F 021 340 63 33
tel. I 091 610 24 24
e-Mail: fzk@chaeis.ch
Internet: www.aeis.ch
 - **Za pitanja koja možete postaviti**
organizaciji (sigurnosnog računa:
SiRück – compte s retés): Savezni
ured za migracije
Bundesamt für Migration (BFM) –
Office fédéral des migrations (ODM)
OSP AG
Quellenweg 6
3003 Bern-Wabern
tel. 031 323 36 39, fax 031 323 36 36
 - **Savetovališta koja se bave pitanjima**
povratka: Rückkehrberatungsstellen
(RKB) – Services-conseils en vue
du retour (CVR) Adrese možete da
dobijete kod Policije za strance
(Fremdenpolizei – Service de la police)
ili u Službi za migraciju dotičnog
kantona.
- Internet: Internet strana Starosna, invalidska i porodična penzija (AHV/IV–AVS/AI) s raznim adresama, formularima s uputstvima i formularima za podnošenje zahteva, pod www.ahv-iv.info.**

Rečnik

AHV/IV – AVS/AI (Alters- und Hinterlassenenversicherung/Invalidenversicherung – Assurance-Vieillesse et Survivants/Assurance-Invalidité), Starosno i porodično osiguranje/Invalidsko osiguranje: To je osnovno državno osiguranje za penzije i ostala švajcarska socijalna osiguranja (1. stub osiguranja).

Centralni fond za penziono osiguranje (Stiftung Auffangeinrichtung – Fondation institution supplétive): Centralni fond za penziono osiguranje je specijalna kasa za čuvanje ušteđevine iz penzionog fonda. Ukoliko radnik ne odluči drukčije, ušteđevina s računa bivšeg poslodavca se najkasnije dve godine nakon prestanka radnog odnosa prebacuje se na račun Centralnog fonda. Penziona zaštita ostaje na taj način sačuvana.

Invalidnost (Invalidität – Invalidité): Invalidnost je trajna nesposobnost za rad kao posledica nesrećnog slučaja ili bolesti.

Isplate (Leistungen – Prestations): Novac koji osiguranje isplaćuje osiguraniku. Ako su isplate redovne, onda je reč o penzijama. Ako se čitav ušteđeni kapital isplati odjednom (na primer povraćaj uplaćenih priloga od Penzionog osiguranja) gubi se pravo na penziju odnosno na zahteve kod tog osiguranja.

Kompensazione kase (Ausgleichskassen – Caisses de compensation): Kompenzacione kase vode brigu o starosnim i invalidskim penzijama. Oni primaju uplate priloga za penzije, obračunavaju i isplaćuju penzije. Svaki kanton ima jednu kompenzacionu kasu. Osim toga, postoje Kase različitih zanatskih udruženja. Adrese su na internetu pod www.ahv-iv.info.

Lični račun (Individuelles Konto IK – Compte individuel CI): Lični račun ili račun koji kompensacione kase vode za svakog osiguranika. Za radnike koji su radili kod više poslodavaca vode se takvi računi kod nekoliko kompenzacionih kasa.

Osiguranička kartica (AHV-Versicherungsausweis – Certificat d'assurance AVS): Lična osiguranička kartica koju kompenzaciona kasa izdaje svim licima osiguranim kod AHV/IV–AVS/AI.

Penziona zaštita (u 2. stubu osiguranja) (Vorsorgeschutz – Protection en matière de prévoyance professionnelle): Lice koje ispunjava uslove je osigurano i ima pravo na isplatu penzije od strane penzionog fonda. Da bi se očuvalo dobro penziono pokriće uplaćeni kapital se isplaćuje samo pod određenim uslovima (na primer prilikom definitivnog napuštanja Švajcarske).

Penzioni fondovi (na primer penzione kase) (Vorsorgeeinrichtung, zum Beispiel Pensionskassen – Institution de prévoyance, par exemple caisse de pensions): Penzioni fondovi su kase, osiguranja ili banke koji isplaćuju penzije na osnovu određene visine godišnje zarade za vreme radnog veka. Celokupni uštedeći kapital jednog osiguranika kod Penzionog osiguranja rada mora uvek da bude na računu samo jedne od ovih institucija.

Penziono osiguranje rada (2. stub osiguranja) (Berufliche Vorsorge – Prévoyance professionnelle): Penziono osiguranje rada je slično osnovnom Starosnom, invalidskom i porodičnom osiguranju (AHV/IV–AVS/AI). Penziono osiguranje rada dopunjuje osnovno osiguranje za sve radnike koji kod istog poslodavca primaju više od šfr. 20520.– godišnje (stanje od 1.1.2010.g.).

Porodična / Naslednici (Hinterlassene – Survivants): Naslednici, odnosno članovi porodice preminulog osiguranika (bračni drug, deca mlađa od 18 ili 25 godina) koji pod određenim uslovima stiču pravo na isplatu novca (izdržavanje).

Povraćaj uplaćenin doprinosa iz starosnog osiguranja (Rückvergütung der einbezahlten AHV-Beiträge – Remboursement des cotisations AVS payées): Mogućnost isplate čitavog uštedećeg kapitala stranom radniku koji definitivno napušta Švajcarsku ali samo ako između Švajcarske i dotične zemlje nije sklopljen međudržavni ugovor o socijalnom osiguranju.

Poseban račun kod jedne banke (Freizügigkeitskonto – Compte de libre passage): Poseban račun u banci za osiguraničku uštedevinu. Na taj račun je moguće uplatiti uštedevinu po osnovu osiguranja u slučaju prestanka radnog odnosa pre nego što je ostvareno zakonsko pravo na starosnu penziju.

Poseban račun kod jednog od osiguranja (Freizügigkeitspolice – Police de libre passage): Polisa osiguranja za uštedevinu po osnovu osiguranja koja pokazuje račun na koji je uplaćena ta uštedevina u slučaju prestanka radnog odnosa pre nego što se ostvarilo zakonsko pravo na starosnu penziju.

Starosna dob (Rentenalter – Age de la retraite): Starosna granica za penziju, koja je za žene 64 godine, a za muškarce 65 godina (stanje od 1.1.2010.g.). Starosna granica može da bude nešto niža kod Penzionog osiguranje rada, zavisno od pravilnika osiguranja.

Sticanje prava (Versicherungsfall – Cas d'assurance): Osigurani slučaj nastupa prilikom sticanja zakonskog prava za odlazak u starosnu ili invalidsku penziju ili, u slučaju smrti osiguranog lica, kada naslednici steknu pravo na isplatu od strane osiguranja.

Švajcarska kompenzaciona kasa (Schweizerische Ausgleichskasse SAK – Caisse suisse de compensation CSC): Ona ima istu ulogu kao i kompenzacione kase i brine se o svim licima koja žive u inostranstvu i koja su bila osigurana kod AHV/IV–AVS/AI.

Ugovor o socijalnom osiguranju (Sozialversicherungsabkommen – Convention de sécurité sociale): Međudržavni ugovori koji koordiniraju prava i obaveze vezana za socijalno osiguranje svih njihovih državljana.

Uštedeni kapital (Austrittsleistung – Prestation de sortie): Starosna ušteđevina je blokirani kapital koji se sakupio kod penzionog fonda do dana prestanka radnog odnosa. Kod promene radnog mesta ušteđevina se prebacuje na račun penzionog fonda novog poslodavca. Gotovinska isplata tog novca je moguća samo u posebnim slučajevima, na primer kod definitivnog napuštanja Švajcarske.

Albanisch, albanais, albanese
Arabisch, arabe, arabo
Deutsch, allemand, tedesco
Englisch, anglais, inglese
Französisch, français, francese
Italienisch, italien, italiano
Portugiesisch, portugais, portoghese
Russisch, russe, russo

► **Serbisch, serbe, serbo**

Spanisch, espagnol, spagnolo
Tamilisch, tamoul, tamil
Türkisch, turc, turco

Impressum

Ausgabe 2010

Herausgeber: Bundesamt für Migration (BFM), in Zusammenarbeit mit dem Bundesamt für Sozialversicherungen (BSV) • **Gestaltung:** typisch – atelier für mediengestaltung, bern • **Illustrationen:** www.pfuschi-cartoon.ch (© by Pfuschi-Cartoon) • **Kontakt:** Bundesamt für Migration, Quellenweg 6, 3003 Bern-Wabern, Tel. 031 325 11 11, Fax. 031 325 93 79, info@bfm.admin.ch • Bundesamt für Sozialversicherungen, Effingerstrasse 20, 3003 Bern, Tel. 031 322 90 11, Fax 031 322 78 80, info@bsv.admin.ch • **Vertrieb:** BBL, Verkauf Bundespublikationen, CH-3003 Bern, www.bundespublikationen.admin.ch, Art.-Nr. 415.001.ser